

V první polovině devadesátých let byl značně populární projekt Third Person, ve kterém Samm Bennett a Tom Cora jako duo přizývali ke koncertům nebo nahrávání třetí osobu. V případě alba The Bends tak ozkoušeli své hudební kontakty s Catherine Jauniaux, Zeenou Parkins, Marcem Ribotem a pěti dalšími, při Lucky Water se soustředili pouze na Kazutokiho Umezu (obě alba na Knitting Factory 1991 + 1995). Švýcarští kontrabasisté Peter K Frey (1941, známý především spoluprací s Ursem Voerkelem nebo jako člen skupiny Karl ein Karl), a Daniel Studer (1961), jehož diskografie sahá od sólových desek přes tria, kvintety atd. až po Braxwood Orchestra, hrají spolu už patnáct let a vydali společná alba Zweierlei (2006), Zwei (2010) a Zwirn (2013). Své dlouhodobé působení v Kunstraumu Walcheturm obsáhli nyní na dvojalbu Zurich Concerts, ovšem soustředili se tentokrát na rešerše hrani se „třetími osobami“, což vytváří mnohdy zcela nečekané a objevné kompendium o osmi zastaveních z let 2013 a 2014. Těch třetích osob je ovšem více, protože tu tentokrát (oproti Bennetovu-Corovu symbiózování) jde o tria pouze ve čtyřech případech, ve třech o kvarteta a v jednom dokonce o septet, přičemž suma sumarum jde o dvě hodiny perfektního a nenásilného improvizování s řadou rozličných přístupů.

Švýcarští kontrabasisté vyrukovali hned v prvních dvou záznamech společně s houslistou Haraldem Kimmigem a trombonistou Giancarloem Schiaffinim (s nímž Studera pojí vazba už od roku 1995 – viz CD as a bird). Vynořují se s štěrbujícím váhovááním, ale záhy se rozbriskní do rozbručovaného rozcupování i vyvlékavého zalykání. Průměťují mezi nasycováním a přihoukáváním i poskřeprným vyvlečňováním, napínají mezípozamlkáváním, prokotávají se však vždy znovu k další regeneraci, zatahlované výkročné i zákrčné, vařivě rozporné. Nabízivé, leč nepodbízivé si vytvářejí sehrané kvarteto s celou škálou přístupů od vyjektávání přes nahloukání či vyštěknosti až po vábení, jejich váhání i překotnění se posloupnostně přelévá, prostupováno šterbinováním. To pokračuje i nadále, jenom ještě s větší rozpalestrovávanou razancí a třepetavostním skrumážováním, při němž zejména trombón mluvitkuje i vyhudrovává a zahučivě vydýchává, zatímco housle mají roli spíše polozakryté vmihavou. Ale jsou to basy, které vždy vedou do zámlk i nového vydýchování. Nazval bych to už tady basozfívosí, s jakou ústřední nástroje provokují, úhybní, zahybají, vyplňují prostor a dobručivě poznámkují celé dění až do předzávěrečného potlačení, kdy se pouze připomínají tékavými názvuky ve hned vzrušenkovém a hned základním šátrání, přesypném i násypném přebírání a rozebírání a ztotožňují se v utikavém hrdlení.

Připootevirání, až tuptání souhry s pianistkou Magdou Mayas vede k ladivostně vzdornému paběrkování a strunění (včetně nitra klavíru). Basové pastnění, žířivě vyhřezávané a výklučně vyšoupávané, se střetá s prubírující kaskádností klavíru, které přechází do cinkavého miniaturnění a ústipcového po(d)bjení. Basy rouhavě vyštucňovávají se smyčně smáchnou vytřibovaností a rozhalasovávají se střiky ze všech stran, jsou ohňostrojné sprškovitě a zazubřele zrujňované, ale v trojici pak dokonávají se zmatněným pendlovkáváním.

Basové rodeo, chrutně provláčňované a rozdiveně probasněné, se následně vyhutní, když obsazení rozhojní Christian Weber s kontrabasem a Jan Schlegel s basou elektrickou. Každý se v této čtveřici činí, jak může, aby se z obvyklého basnění nějak vymykal, proto jsme svědky, jak v rychlém sledu basisté v téměř čtyřnadvacetiminutovém klání naběhávají i vyběhávají, přivírají se do sebe i společně houfí a svorníkují, okolkují, parírují, vzájemně se odličují odlišují, vytékávají i se schovávají, napůlžerdují a žebřují, jsou střídmostně pozamklí i zase jemně vyharašovaní, jako by neměli v rukou velké nástroje, ale nějaká tintitka. I když se pak vřítí do smrští, plně pádného rumplování a šejdrování, vyzývavého i vzývavého, honitebního i pozastavovaného, toto rožnívé smečování a hrubě záplatování netrvá dlouho, povrzuková a povrčová do zatichlosti, narušované pouze neodivným praskoletněním, smyčivým smyčněním a zavřítňeným promykáním. I když se čtveřice pohybuje na hranici uhodivě třeskutné a princmetálově vřavné, utajují své možnosti do šmodrchánek a zamželinek, punkvové šramoty a zpoklidněné, až zamřele sinusují. Čekáme, kdy ustanou v tomto snovačském šinutí a konečně vybuchnou, nicméně očekávaná láva se z potenciální sopky nevyvalí a vše skončí v odumrtí. Ale dobře nám tak; basy nás převezly.

Středobodem alba může být jednadvacetiminutovka, do které se výtlučně a s jednotlivými výzvuky naloudí pianista Jacques Demierre, houslista Harald Kimmig, basklarinetista Hans Koch, Michel Seigner s elektrickou kytarou a Alfred Zimmerlin s violoncellem. Zprvu mi připadá, že se dotýkají tykadly vrzukavých, perkusných nebo šustrovaných tónů, návětrně balancují, vzájemně se reptavě i ropotavě oslovují, proklepávavě prošifrovávají, rejdivě vyřičují i násoskově podpeciválňují. I když výskočně zbrutňují a vypáčivé se vypranýřovávají před ostatními, zacepovaně se zarouchávají i zarouhávají a zarušivě zatahlují. Jako v předchozím případě se nehodlají vydat vabank, jsou přesvědčeni, že to nemají zapotřebí, spíše si prosmyčkovávají šance v potichlém protáhlování. Tak se mi to jeví: jako by všichni vyvstávali z ticha a k potíšení se navraceli. To, co slyšíme, můžeme nazvat provrzáváním, pofukováním, prodrčňováním, proskřípáváním, prohvizděním, vrubováním i nistějováním, vyvrtáváním, až červotočením.

Časy, kdy maximum hluku znamenalo maximum improvizace, jsou zřejmě ty tam. Tady nám sedmero nástrojů předvádí postupně vyklíčování, třepetání, vzdymání, rocháání, až zapšklení. Ze schovávaček vyrukuje meluzinění i vyskobrtávání, jurodivě odjístované i pozamykované do hrompacivosti. Basy ani v této konstelaci nedávají dalším nástrojům příležitost, aby si obsadily vůdčí roli, zadržovaně se vyšínují z břesknoti všech hráčů, rozhodně plašmuškují, podmaňují si nás i v této spíše utajované, podetinavě zamžené rovině.

Bicí Gerryho Hemingwaye na druhém disku vyprovokují basisty k vehementnější zabíravosti, a tak se potýkají, protýkají a provlákňují, průvlačně se prodimenzovávají za rytmické průklepnosti a závratné harašivosti, která vše prodramatizová a je plná ustavičného vzruchu. Ačkoli basy i tady vjedou do zatišené podzemní zdráhavosti a týkavého pomžikávání tón po tónu, úderné bicí je proberou do perfektní zkrat(k)ové minipasáže. Jsou to jemné perly na diadému improvizace, zaplněné zabalamicenou výrušností, plně zvukových roubů, výtryskových zamlácenek, hladce obrace sesumířovaných, náladově probleskávaných, nábojivě promlatných, mrskuté prožebrovaných a náladově zavstřícňených. A zaskřipně překřejující. Právě Hemingwayova tromlená záskočnost, posunčinnově proklepná, vtáčí hudbu do humpálnosti zátočnosti, vyostřuje probjívost až do odkladového zatušování a doličování.

Okamžitě vyrušňující basy se zvukovým vybrusňováním připravují půdu pro Johna Butchera, který vystřídá tenor a soprán sax. Ten se okamžitě přizpůsobí, vrdlouhavě a povrčivě paríruje, vhrčivostně koktejljuje s prostorovými sešupy, plnými předebránek a zahrávánek, napomínek, zdrženústek a zapikolované kolovrátkovosti. Vzájemné průmětování hráčů je posunčinnově nabízivé, vzryvné i potočné, vystřelované i vyhutňované, plně otvíránek i zavíránek, nezbrklostní, poznenáhlostní, ale se zabasněnou razancí, dokodrcávanou a projíšťovanou s poštekáváním a vychutnáváním zahudláváním pomelodizováváním. Sax kontrabasy nadštěbetává s obdobnou pádností i ostražitostí; i když je podbasováním osočován, neztrácí nic na svém melodizujícím vyšikování. Zdanlivě se hudba zapomaluje do ztracena s důvěřivou důvěrností, zarovnávané zapýřenou, takřka mizivou ve mžitkovosti, ale (i vzhledem k rozsahu téměř třiceti minut) vše se znovu s vytřibovanou zámkovostí vyrojuje, s výskudlovávanou dohadovačností a se zlomečkovým prosaxováváním. Od zátichlostního paběrkování přes vyfrkávané vystřebávání se trio nově rozžívá do nevřivální ligotavosti, líčivé licivosti a kutivé závodivosti a vybizivého břeskutnění.

Závěrem se basy zadržavě vyšramocují, piano Jacquese Demierra jim domlouvá, dochutňuje záběr v roli koření. Leč basy neustávají je svorně promlacovaném a proklepávaném duetu, jsou to prostě dvě monstra na nepřeryvném pochodu, takže pianu nezbyvá nic jiného, nežli je profukávat zatukávat, jejich promlacování a rytimizování ochutit ingrediencemi vyšvihujících se jednotlivých tónů. Když pak nastane naprosté ticho, začne se z něho zatichle vyvlékat basové matnění, souzvučné, ale spějíci do ztratnosti, jako by nebylo co dodat.

Šedm proměnlivých seskupení nám umožňuje sedm vzhledů do spřízněnostních improvizací, plných proměn, rozpinavostních i rozepinavostních zvrátů i souběžnosti. Freyovo a Studerovo výzevnostní hrani patří ke špičce současného ovládní kontrabasu jako takového, souvislosti s přidáním hodnotami dalších jedenácti hráčů pak vedou chvílemi až do závratnosti. Je to dvojalbu, které si prožijete tolikrát, kolik improvizáčnických pohnutek vám nabízí.